

1977 | 3

Egy Állami-díjas brigád
élete

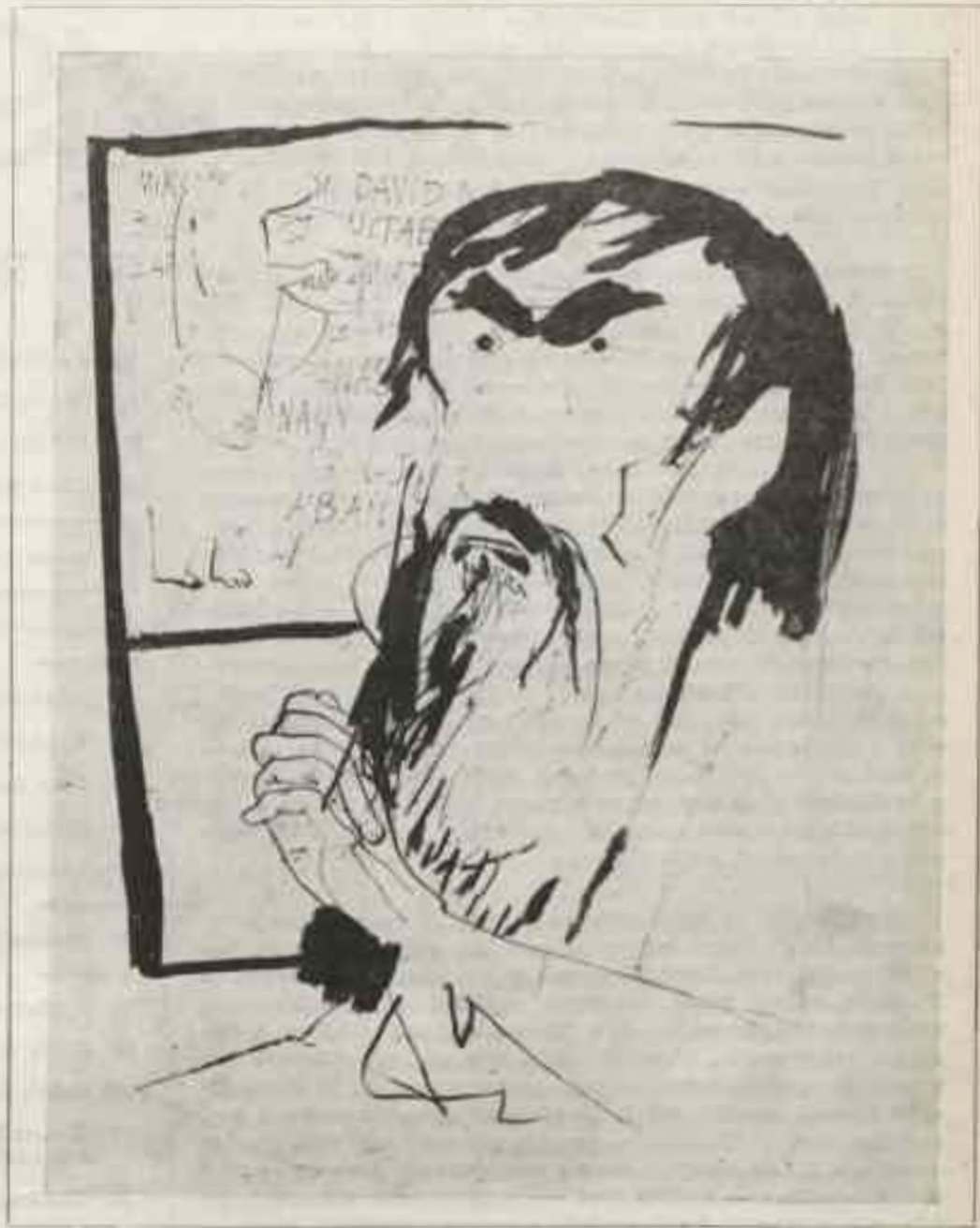
A kultúra munkásainak
pályamódosításáról

Egy helyszín
keresztmetszete

Hann Ferenc, Lelkes Miklós,
Tamás István, Vihar Béla
versei,
Dózsa Ildikó prózai írása

Munkássakk Salgótarjában

A filmhumor
mai változatairól

PALÖCFÖLD

Évezredes rejtelmek, évszázados hitek és tévhitek igazolódtak vagy dőltek halomra a világról — természetéről és társadalomról —, mihelyt helyes válaszokat adott, adhatott az ember az önmaga által megfogalmazott kérdésekre. Az emberiség tudatában létező kérdőjelek a társadalmi létezésből fakadnak, s a gyakorlat kölcsönzi bármely eszme tartalmát — ennek kimondása és bizonyítása volt a filozófia „kopernikuszi fordulata”, ez képezi a marxista társadalomfelfogás perdöntő alapelvét. Elmélet sem születik ott, ahol a valóság nem tör gondolatra — fűzhetők tovább Marx tézisei. Azaz egy kor feladatai mindig hamarabb kezdenek megvalósulni, mintsem tudatosodna a küldetés

maga. De — és ez is a marxizmus felismeréseinek egyike — tudatunk nemcsak tükrözi, hanem egyszersmind alakítja is a valóságot, melynek során (mintegy az összefüggést tovább bonyolítandó) maga is formálódik. Ez az elmélet-gyakorlat viszony lényege, ebből érthető csak meg, hogy az „elmélet forradalma” hogyan vezethette be a tényleges forradalmat, s hogy Marx, Engels és Lenin legnagyobb műve: a megvalósult szocializmus.

Más értelemben ugyan, de szintén a tudat viszonylagos önállóságára — ezúttal lassúbb változására — apellálunk, amikor fejlesztését kulcskérdésnek tekintjük a szocialista építés gyakorlatában. Ezért

hangsúlyozzuk például egyre többször, több kérdésben is a szemléletformálás követelményét, a megszokottól — különösen a megrögzöttől — való elszakadás fontosságát. Ezzel is jelezve, hogy reflexeink nehezen mozdulnak másként, gondolkodásunk gyakran elmarad az objektív lehetőségek és szükségletek mögött. S mert (az ugyancsak marxi formula szerint) „az emberek meghatározott tevékenységben fejezik ki önmagukat”, a mindennapi cselekedetekben testet öltő gondolat nemcsak előre vihet, vissza is foghat a fejlődésben.

Cselekedni, de tudatosan tenni, ami dolgunk — ez most a kor parancsa. A szilárd politikai hatalom, a megalapozott gazdaság birtokában és tudatában nem kisebb, „csak” más, bonyolultabb feladatok várnak ma, a fejlett szocialista társadalom lépcsőfokán, megoldásra. Nem könnyű ugyanis — egyebek közt — azt belátni, hogy a jól bevált, következetes politikával való egyetértés — sőt annak cselekvő támogatása — sem teremt automatikusan világnézeti egységet; aki velünk van a munka, a szocialista építés frontján, nem biztos, hogy az eszmék harcában is minket támogat. De vajon „A gothai program kritikája” intelmeit megértettük-e már, s elfogadjuk-e, hogy a kapitalizmus méhében fogant, a nem saját alapján kifejlődött kommunista társadalom még a polgári egyenlőtlenséget szentesíti, amikor nem a szükségletek, hanem az eltérő teljesítmények szerint — a többletmunkát, a minőségi munkát, az alkotó munkát elismerve — osztja szét a megtermelt javakat? S nem vagyunk-e akkor is igazságtalanok, ha a „miből élünk” kérdésre csak a „boríték” tartalmát mutatják fel, s gyarapodásunk számtalan más forrását vagy természetesnek tartjuk, vagy eszünkbe sem jut számon tartani? Túrelmetlenek is vagyunk — és ezzel nem az igaz bírálat jogosságát kérdőjelezzük meg —, amikor a feszültségek okait mindenáron a rosszul végzett munkában, a hiányosságokban keressük, elfeledve, hogy illúziót táplál az, aki a fejlődést ellentmondások nélkül tételezi.

Az intenzitás, a hatékonyság, a minőség fejlesztése szinte programszerű követelménye lett gazdaságpolitikai célkitűzéseinknek. Kevésbé sikerült elfogadlatni, hogy mindez nemcsak a termelésben, a hibátlanra gyártott gépek, alkatrészek, az eladni szánt árucikkek esetében kritérium, hanem feladatot jelent a szellemi szférában, a szocialista tudatformálás folyamatában is. Dönteni, az állásfoglalások várható hatásait mérlegelni, tapasztalatokat összegezni, következtetéseket levonni, gondolkodni, kezdeményezni, újítani nemcsak a gazdaságban lehet és kell, hanem a nevelő munka minden területén és szintjén is. S nem öncélúan, mert a szubjektívnek nevezett emberi tényezők sorában — egyebek közt — gondolkodásunk milyensége befolyásolja a termelés hatékonyságát, a munka intenzitását is.

Mindezt felismerni, megérteni és ennek szellemében cselekedni — sok ismeretet, szilárd világnézetet, eligazodni tudást igényel. Ezért nő meg napjainkban ugrásszerűen a tudás, a politikai képzettség, a szakismeret, az általános tájékozottság szerepe. S ebből következően rangja, társadalmi presztízse, De nem kevésbé emelkedik a művelődésnek magának is az ársíója, legyen az politikai vagy szakmai célzatú, iskolai keretbe foglalt vagy azon kívül szervezett. (Talán az önképzés, az egyéni tanulás jelentősége nem tudatosodott még eléggé.) Mű sem természetesebb, mint hogy rendre növekszik az e folyamatot hivatalosszerűen vagy elhivatottságból szervezők, irányítók (pedagógusok, oktatók, előadók, propagandisták) munkájának megbecsülése, elismertsége is.

Az oktatás azonban céljaink szerint mindig neveléssel párosul. A „hogyan éljünk” kérdésére a szocialista értékrend szerint válaszolni és e normák szerint cselekedni — e felemelő program kerül immáron (történelmi távlatban) egyre inkább belátható közelségbe. Ezt a folyamatot szolgálják nevelési célkitűzéseink, ezt kell, hogy erősítse, gyorsítsa a közművelődés, a propaganda, az agitáció, az összehangolt ideológiai tevékenység egész rendszere. „Mivé lehet az ember, ha az összefogás, a teremtés, a munka alkotó ereje felszabadítja, mívé lehet, ha kiszabadul nemcsak a szegénység, de a lelki szegénység, a tudatlanság, a lévhitek béklyóiból? A történelem felelt és felel” — írja Aczél György minap megjelent könyvében, melynek címe: „A szabadság jelene, jövője a szocializmus.”

Csongrády Béla

1977 | 3

TARTALOM

- 3 Pádár András: Utána nehezebb...
- 5 Sulyok László: Vége-nincs beszélgetések
- 9 Pál József: A Kéményseprő napról napra
- 10 Szabó Károly: Egy avalandó költőszobor előtt

Lakos György 1922—1977

- 11 Lakos György: Vétkes szerelem
- 13 Vihar Béla: Asztal estefelé, Belül van, Szülőföldjeim
- 13 Dózsa Ildikó: Szia, Ücsi
- 19 Hann Ferenc: A Szárnykészítő első levele, Értekezés
- 19 Lelkes Miklós: Aranyásók, Múlt
- 20 Tamás István: Zsalugáter, Négylevelű
- 21 Szokács László: Munkássakk Salgótarjában
- 24 A filmhumor mai változatai (Veress József)
- 26 Király István: Irodalom és társadalom (Alexa Károly)
- 28 Molnár Géza: Az ég kékje könnyebb (Horpácsi Sándor)
- 29 Kovács Ferenc: A munkásosztály politikai-ideológiai műveltségéről és aktivitásáról (Bacsó Piroksa)
- 30 Gáll István: A ménészgazda (L. Gy.)

A borítón és belső oldalakon Kass János Psalmus Hungaricus című sorozata.

PALÖCFÖLD

TÁRSADALOMPOLITIKAI IRODALMI MŰVESZETI FOLYOIRAT

A NÓGRÁD MEGYEI TANÁCS MŰVELŐDÉSUGYI OSZTÁLYANAK LAPJA

Felelős szerkesztő: Végh Miklós. Szerkesztőség: 3100 Salgótarján, Arany János út 21. Telefon: 14—13. Kladjó a Nógrád megyei Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Vida Edit. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben, és a posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest V., József nádor tér 1. sz. Postacím: 1900 Budapest) közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215—961 62 pénzforgalmi jelzőszámra. Egyes szám ára 5 Ft, előfizetési díj fél évre 15, egy évre 30 Ft. Megjelenik kéthavonta. Kéziratokat és rajzokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

INDEX: 25.952

ISSN 0555—8867

77.11234 N. S. 1500 db